

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากร
ป่าไม้ของชุมชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำ
ห้วยยอด จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน

นายมนัส รวดเร็ว

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ	ลีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนัส	สุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์	ปัญญาวัฒน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน รูปแบบ และกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของแต่ละชุมชน ตลอดจนการศึกษาเกี่ยวกับเครือข่าย และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระหว่างชุมชนบริเวณลุ่มน้ำห้วยยอด

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล หรือ Key Informants การเข้าร่วมสัมมนา อบรม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ศึกษา ได้แก่ บ้านวังไผ่ ตำบลนาไร่หลวง บ้านผาหลัก บ้านยอด และบ้านน้ำเกาะ ตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างในเรื่องชาติพันธุ์

สำหรับข้อมูลได้จากการศึกษา รวบรวมคำสัมภาษณ์ บทความ และรายงาน ต่าง ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ในเรื่องเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน การใช้ประโยชน์ รูปแบบ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายในชุมชน และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระหว่างชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และดำเนินการแยกแยะข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การจัดความสำคัญ และเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ข้อมูล แล้วใช้การพรรณนาให้เห็นถึงประโยชน์ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยยอด

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวไทลื้อ และชาวเย้า ในพื้นที่ลุ่มน้ำยอดมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในอดีตมีการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่ามากกว่าปัจจุบัน เนื่องจากเป็นสังคมปิด หรือสังคมบ้านป่า มีการดำรงชีพเป็นลักษณะเรียบง่าย พึ่งพาตนเองสูง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือกก็แจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน และชุมชนใกล้เคียง ผลผลิตที่สำคัญ คือ ข้าว มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้โดยอิสระแต่อยู่ภายใต้จารีตประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติ นอกจากนี้ชุมชนชาวไทลื้อยังมีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรป่าไม้มากกว่า ชุมชนชาวเย้า เพราะเป็นชุมชนดั้งเดิม จึงมีจิตสำนึกเห็นถึงคุณค่าของป่า และความจำเป็นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยมีการสืบทอดประเพณีในการจัดการป่าไม้นบนพื้นฐานความเชื่อของชุมชน

จากนโยบายการพัฒนาของรัฐในด้านต่างๆ ทำให้ปัจจุบัน ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตแบบบริโภคนิยมและพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกมากขึ้น ทำให้เกิดความยากจนมีหนี้สิน และยังคงพึ่งพิงป่าอยู่ เช่น เป็นแหล่งอาหาร เก็บหาของป่า แหล่งเชื้อเพลิง สร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย ทำการเกษตร แหล่งต้นน้ำ และประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

Independent Study Title : The Utilization and Management Toward the
Community's Forest Resources in Huaiyod
Watershed Area, Nan Province

Author Manus Roudreiw
M.A. Man and Environment Management

Examining Committee

Assoc. Prof. Dr. Chukiat Leesuan Chairman
Prof. Dr. Manat Suwan Member
Assoc. Prof. Dr. Anurak Panyanuwat Member.

Abstract

This study was at studying the utilization of forest resources community, The pattern, and the forest resources management products of each community; pattern and process of forest and resource management of each community; and the network and such management among the communities in Huaiyod watershed area.

The researcher conducted the study by documentary analyses, observations, interviewing the key Informants, seminars to exchange ideas on the issue of forest resource management with villagers in Huaiyod area. The areas of the study were Ban Wangpai of Tambon Narailuang, and Ban Phalak, Ban Yod and Ban Namko of Tambon Yod, Songkhwa District, Nan Province. Those villages contain different ethnic tribal groups.

Most data studied were related to economic and social situations of the communities, the beneficiary usage, pattern, and forest resource management within and among the communities. All data were analyzed, examined, classified into related groups and setting

priority of orders, significance and relations. Then, an analytical description was made to indicate the beneficiary usage pattern and forest resource management in Huaiyod watershed area.

The results of the study indicated that Thai Lue community and Yao community in the Huaiyod Watershed Area have been utilizing forest resources since their community establishment until now. They have relied on resources gathered from forest. Since those community are close society or forest home society. They have earned their basically living with high self reliance, compromising, helping each other producing food for own consumption and distributing the residuals among their neighbors or nearby communities. The important product has been rice. This study found that they utilized the natural resources freely, but under traditional cultural, and belief system consistent to nature. Besides, Thai Lue community also has had more potential in forest resources management than Yao. This could be the results of being an indigenous community, with the sense of awareness toward the value of forest necessity of forest management, and traditional transfer of such management based on the belief system.

Because of various development policies of government sector, at present, the communities in the Watershed area have changed their ways of living into the consuming-based communities. As a consequence, they relied on external factors, causing poverty and debt. However, they relied on forest as dietary resources, forest products, fuel resources, building residences, agriculture, sources of water, and conducting ceremonies.